

שמעתא עמיקתא

גליון תק"ד | פרשת שמות | תשפ"ב | קהילת חניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובכ"א

שמעתא אליבא דהלכתא

משיעורי הרה"ג יוחנן בורגר שליט"א
מו"ץ וראש כולל הוראה הרות ב'

קטן שהזיק האם הוריו חייבים לשלם על נזקו

א. קטן שנב או הזיק. ב. המעמיד בהמה על קמת חברו. ג. הטעם שחייב בכח"ג. ד. לא הביא את הבהמה בידים. ה. גדול שהביא קטן למקום הנזק. ו. ילדים שהזיקו תחת שמירה של שמרטף. ז. הזיק על ידי חפץ של גדול. ח. גדול שלח אותו להזיק.

א. קטן שנב או הזיק

איתא בבב"ק (פ"ג ר"ח) חרש, שוטה וקטן פגיעתן רעה, החובל בהם חייב והם שחבלו באחרים פטורין. וכן הביא הרא"ש (פ"ח ס"ט) וכן נקט הרמב"ם (ובבל פ"ד ה"ט), וכתב שאפ"י הגדיל הקטן פטור כי בשעת שחבלו לא היה בן דעת. וכן פסק השו"ע (ח"מ ס"ו תכד ס"ע ח). דלא כפרש"י (ב"ק צ"ח ד"ה ואכפיה) והנהגות אשר"י (פ"ח ס"ט ט) דס"ל שקטן שהזיק חייב (כשיהיה לו נכסים). אלא דעי' בט"ז (א"ח ס"י שגם ס"ק א) שכת' שיש משום לפנים משורת הדין לשלם כשיגדל. וכן פסק המג"ב (ס"ק ט). וכתב בשו"ע (א"ח ס"ו) שהדין כן אפילו ההזיק היה רק בענין גרמי בעלמא. ועי' בשו"ע (ח"מ ס"י שגם ס"ע א) שמ"מ אם הגזלה בעין חייב להחזירה לבעליה. ועי' עוד בשמעתא עמיקתא גליון ר"ח שהארכנו בזה. ועיי"ש שיוצא מהפוסקים שעליו לשלם לפני משורת הדין דוקא כשהזיק כשהיה בר דעת. אלא דכ"ז כשהקטן הזיק על דעת עצמו. אבל אם גדול לקחו למקום שעלול להזיק יש לדון האם יש לחייב את הגדול.

ב. המעמיד בהמה על קמת חברו

איתא בבב"ק (ו' טו) המעמיד בהמת חברו על קמת חברו, חייב, מעמיד פשיטא לא צריכא דקם לה באפה אמר ליה אביי לרב יוסף הכישה אמרת לך. ופרש"י מעמיד - משמע שאוחזה בידו ומוליכה לקמה. דקמה לה באפה - שלא משכוח אלא עמדו בפניה לכל צד שלא תלך אנה ואנה אלא לקמה לאכול, הכישה - במקל אמרת לך בהיא המעמיד ומשום הכי מיחייב, ע"כ. וכת' הרשב"א (טו ד"ה המעמיד) דהמעמיד בהמת חברו וכו' אע"פ שאין הבהמה שלו כיון שהעמידה על הקמה הרי הוא כאילו מאכילה בידים, דפשיטא הכי פריך פשיטא ומינה דאילו העמיד בהמתו ואפ"י בהמת חברו על פירות חברו אפ"י ברה"ר חייב, ולא דמי לאכלה מן הרחבה דפטור, ע"כ. וכ"כ הרב המגיד (נ"ג פ"ד ה"ג) שאפ"י היו הפירות ברה"ר חייב המעמיד שאין זה שן שפטרה תורה ברה"ר שכן המעמיד הוא שחייב, ע"כ.

וכתב הב"י (ח"מ ס"י שגם ס"ב) דאע"פ שהתוס' (שם ד"ה המעמיד) כתבו דא"כ לא משתמיט בשום דוכתא דלחייב שן ברה"ר אפ"י מקרב בהמתו אצל הפירות ומעמידה עליהו, כדברי הרשב"א והרב המגיד קטניו, טענת לא משתמיט לאו טענה היא, דמילתא דפשיטא היא דהוי מזיק בידים ולכא לפלוגי ביח בין רשות הרבים לרשות הניזק, ע"כ.

ועי' באבן העזר (א"ח ס"י שגם ס"ב) שהקשה שבשבת מותר להעמיד בהמתו ע"ג העשבים מחוברים אע"פ שבהמתו תולשת מהקרקע, ומאידך בענין נזיקין בכח"ג חייב נזק שלם דהוי מזיק בידים ולא חשיב גרמא, ויישב דצ"ל דלענין נזיקין הכל תלוי אי בריא הזיקא אי לא, לכן בהמעמיד בהמתו ע"ג קמת חברו חייב משום דבריא הזיקא, אבל בשבת הכל תלוי במלאכת מחשבת, עיי"ש. ה. הטעם שהזיק בכח"ג

ועי' בחזו"א (ב"ק ס"א ס"ק ז ד"ה דין) שביאר שכוונת הרשב"א דהוי אדם המזיק, ר"ל דהוי כמו אש למי"ד אשו משום חיצו, ואפ"י למי"ד אשו משום ממונו הכא חשיב כהצית בגופו, אבל לדעת תוס' הוא מדין שן ופטור ברה"ר, ואע"פ דהלכות שן לא אמרה תורה אלא בממונו ולא במפקיר ולא בהוציא בהמת חברו, מעמיד שאני, ונלמד מעמיד בק"ו מבעלים דלא שמרו והוא בכל חיוב שן. ונר' דאף לתוס' פטור הבעלים בזמן שיש מעמיד, אלא בפשע ולא שמר, ואפ"י נודע לבעלים אינו חייב לסלקה. ועיי"ש שאין בזה נפקותא אם העמיד בהמת חברו, או בהמת הפקר, או בהמת הקדש. ועי' במנחת פיתים (שם) ובשד"ח (ב"ק ס"ב ד"ה).

ד. לא הביא את הבהמה בידים

ועי' לעיל שמבואר שהמעמיד בהמת חברו על קמת חברו חייב אם הביא בידים או שהכישה עליה במקל, אבל אם הוליכה לשם ע"י שעמד לפניה פטור. ועי' ברב המגיד (ב"ק פ"ד ה"ג) שאתם על הרב"א ב"ד שבהשגות כתב דכן אם הכישה וכל שכן קם לה באפה דחייב. דאדרבה קם לה באפה גרמא בלחוד הוא ופטור, וכ"כ הוא עצמו בפירושו, וכן מוכח בגרמא שם, ופשוט הוא, ע"כ. והרמ"א (שם) פסק כהמגיד משנה דפטור. והחזו"א (שם) הביא המח' בזה.

ה. גדול שהביא קטן למקום הנזק

מתנה ד"ל שהמביא קטן למקום שהוא עלול להזיק, חייב, כי י"ל דהוי כמעמיד בהמת חברו על קמת חברו, אולם דוקא בקטן שקרוב לודא שיש זיקה (וכן ילך קטן במקום שיש חפצים שבירים בהישג ידו) הדין כן, דומיא דבהמה שדרכה לאכול דמה"ש הוי כמאכילה בידים. ולתוס' נר' דבלא"ה פטור, כי לדעתם אינו חייב בכח"ג אלא מדין שן וזה לא שייך בקטן המזיק כי אינו ממונו. ובאמת כבר כת' בדרך זה בפתחי חושן (נזיקין פ"ה הגה פ"ג) בשם הנחלת אליהו (להר"א דושינצי ח"א ס"ע ט) שהמעמיד קטן על השלחן וישרב כלים חייב משום מעמיד, כיון דבריא הזיקא הוא. ועיי"ש בפתח"ש שכת' דנר' שאינו חייב אלא כשהעמידו על השלחן או ע"ג כלים, אבל כשעלה מעצמו, אע"פ שהוא הביא הקטן לבית חברו, ואפ"י שלא ברשות, אין דינו כמעמיד, דלא גרע מקם לה באפה שאינו אלא גרמא. ולתוס' ה"ל שחויב מעמיד הוא מדין שן אין מקום לחייב, כי לא מצייני חיוב שן אלא בממונו המזיק ואילו קטן לאו בכלל ממונו, ע"כ. ובתשובות והנהגות (ח"ד ס"י ש"ז, ועי' בח"ג ס"י תע"ג) שנקט כסברת הנחלת אליהו. וסיים שם דאף כשהקטן פטור היינו מדינא, אבל מכיון שהבן עצמו ראו לו לשלם כשהגדיל, וי"א שחייב מדינא, ומכיון שעלולים לשכוח ויישאר ח"ו בעל חוב ויש עונשי שמים, לכן ראוי שהאב יתפטר וישלם כדי לפטור הבן מחיובו, אחר שמייסרו ומזהירו לא לעשות כן, ע"כ. ובי"ב משה (ח"ב ס"י י"א י"ב ד"ה בע"ה) שכתב לחייב צ"ל שנטוה לחייב את הגדול אם הקטן לא הגיע לחינוך כי הגדול הוא בכלל מזיק כמו שמצינו לענין מסור בסיומן שפ"ח דהמראה לאנס חייב. ועי' להלן אות ח'.

ו. ילדים שהזיקו תחת שמירה של שמרטף

אלא דאכתי יש לדון כשמסר קטנים לשמירה והזיקו, האם השומר (שמרטף) חייב בתשלומים. ויש לעיין בזה אם חלה חובת שמירה על בני"א, או דלמא דינו כקרקעות דאין עליהם שמירה (דאם נימא דחלה חובת שמירה שוב עליו לשמור שלא יזיק הקטן כמו לענין שמירה בהמה דכיון שהוא תחת אחריותו משלם על נזקם).

איתא בבב"ק (ב"א) הכלב והגדי שדלגו ממטה למעלה פטורין, מלמעלה למטה חייבין, אדם ותרנגול שדלגו בין מלמעלה למטה, בין מלמטה למעלה, חייבין, ע"כ. והקשו תוס' (נ"ה א"ה) דמה חידוש באדם דחייב, ותרצו ד"ל דנפ"מ אם הפקיד ביתו לחבירו לשמור ויש שם חשלה שיש לו ליהרר שלא ידלגו מלמטה למעלה וישרבו כלים. וכ"כ הרא"ש (שם). והבאו הטשו"ע (ס"ט ס"ע י"ג) ומלשונם משמע שחלה חובת שמירה על הקטנים גופיהו, אולם יש לדחות דשאני התם שמסר שמירה על הבית משא"כ הכא שמסר שמירה על הקטנים בלבד (אלא דעי' ברמ"א (ס"י צ"ה ס"ע א) שהביא שתי דעות אם בתים דינן כקרקעות לענין שמירה. ועיי"ש בש"ך (ט"ה) שנקט דבבית כו"ע מודים דהוי כקרקע. ולפ"ז כוונת השו"ע כאן שהפקיד ביתו לשמור היינו המטטלים שבו).

והנה מבואר בבב"ק (ט"ו) שהאדון פטור בנזיק עבדו משום שמה יקניטנו. ומבואר דלולי טעם זה האדון חייב, והיינו טעמא כי האדון חייב בשמירת עבדו שכל זמן שפטר שמונו ממונו. ומבואר שדין שמירה על בני"א. אלא דעי' בחזו"א (ב"ק ס"ג ס"ק א) שתמה למה חייב מדינא על נזקי עבדו, והלאו אף לחיה ועוף צריך ילפותא כדאיתא בבב"ק (ו' טו). ולא מציינו ילפותא באדם, וע"כ פירש שאין שורש החיוב על האדון מדין ממונו שהזיק, רק העבד עצמו ראו להתחייב, והראייה דכשהוא משחררו חייב, ופטורו עכשיו הוא מפני שאין לו לשלם, וכיון שהאדון הוא הגורם שאין העבד יכול לשלם ממה שקנה עבד קנה רבו, לכן ראוי שהאדון ישלם במקומו. ועיי"ש שכת' דהינדון הוא בסברת התורה דהיי מקום שהתורה תחייב, והטעם דשמה יקניטנו הוא סברא שלא תחייב התורה, ע"כ. ולפי דבריו אין ראהיה מהא דעבד ששייך שמירה על בני"א.

שו"ר בשואל ומשיב (מ"ת ח"ב רס"ב) שיצא לדון האם שייך דין שמירה באדם, והביא מהש"ך (ח"מ ס"י צ"ה ס"ק יח) שנקט דגם אדם מישראל דינו כקרקע, ולפ"ז הי"ה לענין שמירה ג"כ אינו בכלל שמירה. שו"מ במנחת (שומרין ס"ח) שכת' דאף בהני דממעטין משבועה בשמירה, אם קיבל בפירוש חייב בפשיעה, עיי"ש. אמנם דברי הש"ך הם שלא כהמגיד משנה שדעתו דדוקא עבד אתקש לקרקע, ולפע"ד ממונו מוכרע דכדברי הרב המגיד, ע"כ. ועי' בנתיבות (ס"י קע"ב ביאור ס"ק ט) על דברי הרמ"א (שם) שמבואר שיש שמירה באדם אפ"י הוא פועל לדינו כקרקע. ולפ"ז יוצא שהדבר תלוי בפלוגתא אם יש שמירה באדם.

פניני הלכה

האם הנוגע בגופו אחר רחיצה צריך ליטול ידיו

א - כתב המרדכי (פ"ח דברכות ס"י קצ"ד) - ואלו ז' דברים הצריכים נטילה אחריהם, ההולך בין המתים, ההולך מבית המרחץ, הנוטל צפרניו, החולץ מנגלים, הנוגע ברגליו, והחופף ראשו, וההולך מבית הכסא. וכיוצא באלו איתא בתשב"ץ קטן (פסקי מהרי"ם מוטנבורג - ס"י רע"ו) ובכל בו (ס"י כ"ג דין ה"ל נטילת יד) בשם הר"מ ע"ש.

והנה האורחות חיים (נטילת יד ס"ק י"ג) ומי שעשה אחת מכל אלו ולא נטל, אם ת"ח הוא תלמודו משתכח, ואם בור הוא יוצא מדעתו. והך רחיצה אינה צריכה שיעור, ולא כח אדם, ואינו מברך, אלא משום נקיות.

והנה עוד המרדכי (שם ס"י קצ"ד) ועל הדברים הצריכים נטילה אשר שאלת אם סגי בנקיון בעלמא בלא מים, דבר שא"א להתברר בריאה ברוחה אין לעשות פרוקא לסכנתא, וטוב להחמיר ליטול במים. ע"כ. וכן איתא בתשב"ץ ובכל בו הנזכרים.

והביא דבריהם בב"י (ס"י ד). וכ"כ לדינא בשו"ע (ס"י ח"א) - אלו דברים צריכים נטילה במים, הקם מהמיטה, והיוצא מבית הכסא ומבית המרחץ, והנוטל צפרניו, והחולץ מנגלים, והנוגע ברגליו, והחופף ראשו וכו', ומי שעשה אחת מכל אלו ולא נטל, אם ת"ח הוא תלמודו משתכח, ואם אינו ת"ח יוצא מדעתו.

וביאר המג"א (ס"י ח"א) דמי"ש במים ר"ל ולא במידי דמנקי. וכ"כ ה"ט"ז (ס"ק י"ג). וביאר הפמ"ג דלתפילה די בבקיון בעפר, אבל סכנה יש עד שיטול במים.

ב - וכתב הב"י (ס"י ד) משמיה דתשובת הרשב"א (ח"א ס"י תשנ"ה וקצ"א) ששאל לשלחן הזה אנו צריכים ליהרר בתפילה או באכילה שלא ליגע במקום הטינופת, איזה נקרא מקום הטינופת. והשיב מסתברא שלא במקום הטינופת ממש אלא אפ"י שוק וירך ומקומות המכוסים באדם לפי שיש שם מלמולי זיעה, וכן מחנך בראשו, אבל מקומות הגלויים שבראשו ובפניו, ובמקום המגולה בזרועותיו אין זה מקום הטינופת, שאין שם צואה וזיעה וכן נוהגים.

וכ"כ לדינא בשו"ע (שם סכ"א) - צריך לוהר בתפילה או באכילה שלא יגע בשוק וירך ובמקומות המכוסים באדם, לפי שיש שם מלמולי זיעה, וכן שלא להחך בראשו, אבל במקומות המגולים בראשו ובפניו, ובמקום המגולה שבזרועותיו אין להפקיד.

והנה כיון דדין הנוגע מקומות המכוסים הוא מחמת לכלוך שיש שם, י"ל דאם נגע במקומות המכוסים שבגוף בזמן שהיה גופו נקי ולא נשאר בו שום טינוף, כגון לאחר רחיצה, י"ל ליטול ידיו. וכ"כ בכה"ח (לגרי"ח סופר צ"ל - ס"ק פ"ה) משמיה דהגר"י פלאגי צ"ל (בתשובה שבסוף רוח חיים ח"ב).

אולם בתורה לשמה (ס"י י"ג) כתב דכיון דהצריכו רבנן נטילה בנוגע במקומות המכוסים לא פלוג רבנן בין אם רחץ כל גופו קודם שנגע ובין אם לא רחץ, אלא כל שנגע במקומות המכוסים אחר שניגע גופו צריך נטילה ע"ש. וכ"כ בפשיטות בא"א מבטושאטש (ס"י ד' סכ"א).

ג - והנה מהראשונים וסידור דברי השו"ע, נראה דדין הני דברים דהזכרו בס"י"ח, ודין מקומות המכוסים, תרי ענינים ניהו. דנוגע במקומות המכוסים הוא רק לענין תפילה ואכילה, משא"כ הנך. וא"כ י"ל דאף להתארחונים הנוגע במקומות המכוסים בעודם נקיים, א"צ נטילה, הי"מ במקומות המכוסים בעודם נטילה אלא מחמת נקיות, אבל בנוגע ברגליו ע"כ הוא ואפ"י בנוגע בהם בעודם נקיות צריך נטילה.

ואכן בפמ"ג (רא"ש ס"ק כ"ג) כתב דאע"ג דבמקומות הגלויים שבראשו ובפניו יכול לגעת, מ"מ ברגלו אפ"י הולך כך אסור.

וכ"כ המור וקציעה (ס"י ד) דברגלים פשיטא אפילו הם רחויזים רוח וזהמא דבקה בהן. וכיוצא בכתב בתורה לשמה (ס"י י"ג) דאע"ג דהנוגע במקומות המכוסים בעודם רטובים מן המים שרחצם א"צ נטילה (דבכה"ג ליכא משום לא פלוג כיון דעודם רטובים), מ"מ ברגליו אע"פ שנגע בהם מיד אחר הרחיצה בעוד רגליו רטובות, צריך ליטול ידיו, דטומאת הרגלים אינה מחמת מלמולי זיעה לחוד, אלא דרוח רעה שורה עליהם. וכ"כ בספרו רב פעלים (א"ח ח"ב ס"י ד).

ז. הויק על ידי הני של גדול
 ואם הקטן מוזיק ע"י כליו של גדול, ראיתי מחייבים כשהגדול היה יכול לשמור כליו מלהגיע לידי הקטן ע"מ שלא יזיק בהם, וכמו שמצינו לענין תרגול ב"ק (יז) כיצד הרגל מועדת לשבר בדרך הלוחה כו', התרגולין מועדין להלך כדרךן ולשבר, היה דליל קשור ברגליו או שהיה מהדס ומשבר את הכלים משלם חצי נזק. ואמרו שם בגמ' (טו) אמר רב הונא לא שנו אלא שנקשר מאליו אבל קשרו אדם חייב כו', וכי אתמר דרב הונא בעלמא אתמר, דליל הפקר אמר רב הונא נקשר מאליו פטור קשרו אדם חייב, משום מאי חייב, אמר רב הונא בר מנחם משום בורו המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה, ע"כ. ופרש"י קשרו אדם חייב - הקושר דקנייה בהגבהה ויש לו להאי דליל בעלים. וכת' התוס' (ד"ה וכו') דאף בדאדייה אדויי נמי חייב בעל תרגול, ובקונטרס פי' דלא מתוקמא אמתניתין משום שהקושר היה פטור כיון דאדייה אדויי שלא נתקל אדם בבורו, וקשה לפי מ"מ ליחייב משום אשו דהוי כאבנו וסכיננו ומשאו שהניחן בראש גנו ונפלו ברוח מצויה והזיקו בהדי דאזלי, דהאי תרגול הוי כרוח מצויה מדפרק אי דלא אצנעיה פושע הוא. וכדבריהם כתב הרא"ש (סי' א). וכן פסק הרמ"א (סי' שצ סע' ז). ולפי"ז י"ל דקטן כיון שאין לו דעת דמי להא, ואם לקח כלי של בעל הבית שהיה לו להצניעו חייב הבעל הבית.

ה. גרול שלח אותה להזיק

ועיין במחנ"א (נוקי ממון סי' ז) שנקט כהריטב"א (ב"מ י: ד"ה ואידך) שכתב דההיא דהשולח את הבעירה ביד חש"ו דפטור איירי בדלא א"ל להזיק, אבל אי א"ל להזיק הרי זה חייב. אלמא דאע"פ שחש"ו לאו בני שליחות ננהו אפ"י כיון דבריא הזיקא חייב המשלח. וכמו כן כת' הרשב"ץ הביאו הב"י (ססי' שפח) והרמ"א (ח"ו"מ סי' שפח סע' טו) דאי א"ל ראובן לשמעון שהוא מוחזק במסור שימסור את לוי, אע"פ שאין שליח לדבר עבירה מ"מ ראובן חייב משום דבריא הזיקא כיון דשמעון מוחזק הוא לעשות, ע"כ. והנה דינו של הרשב"ץ שממנו השבות יעקב הביא ראה לדבריו, באמת הש"ך (סי' סז) דחהו דלא מבע"י למה שפסקו הרמ"ה, הרא"ש והנמוקי"י, כרב סמא בפ"ק דמציעא דלעולם אין שליח לד"ע אפי' השליח לאו בר חיובא הוא, כיון דאי בעי עביד ואי לא בעי לא עביד, א"כ פשיטא הכא דפטור המשלח דהא הכא נמי אי בעי המוסר עביד אי בעי לא עביד, אלא אפי' לרבינא דס"ל דהיכא דהשליח לאו בר חיובא הוא מיחייב שולחו, פטור הכא, דס"ס זה ישראל הוא ובר חיובא הוא, ע"כ. והשבות יעקב (ח"א סי' קסד) הסכים לדברי הרמ"א.

אבל הקצות (שם סי' ק) שייצא להזיק דאין עיקר דאין שליח לדבר עבירה משום דסבור לא ישמע אלי וכמ"ש הר"טב"א בקידושין (מב: ד"ה שאני התם), אלא משום דכן הוא גזירת הכתוב ע"ש, וא"כ אפי' בהחזק השליח נמי אין שליח לדבר עבירה, ע"כ. ועי' בפמ"ג (א"ו"ח סי' שז מ"ו ס"ק א). ומהמחנ"א יוצא דאמת בהא דהתשב"ץ אינו חייב מדין שליח, אלא משום שהוא בכלל מו"ק, אלא שמדברי הש"ך ודעימיה משמע דלא ס"ל סברא זו בענין מסור, אולם בענין קטן אפשר שידור למחנ"א כיון דלאו בר דעת הוא.

מסקנא דדינא

א' קטן שהזיק, אף כישגדיל פטור מתשלומים (ואם גדול שלחו להזיק י"א שהמשלח חייב), ומ"מ משום לפנים משורת הדין אם כשהזיק היה קטן בר דעת ישלם כשיגדיל. ואם גנב או גזל, אם הגזלה בעין עליו להחזירה. ב' אם גדול הניח קטן ללא השגחה במקום שקרוב לודאי שיוזיק (כגון ילד קטן במקום שיש חפצים שבירים בהישג ידו), נחשב כאילו הגדול הזיק וחיוב לשלם על הנזק, אבל אם לא היה קרוב לודאי שהקטן היה עלול להזיק, פטור. ומ"מ מכיון שהקטן עצמו אם הזיק כשהיה בר דעת ראוי לו לשלם כשיגדיל כנ"ל, ראוי שהאב יתפטר וישלם על נזק של בנו. ג' מי שמסר ביתו לשמירה, על השומר לשמור אף מנזק הבא ע"י ילדים קטנים הדורים בבית ואם לא שמר חייב. אולם אם מסר ילדים קטנים לשמירה כגון אצל שמרטף והזיקו, י"א שפטור מלשלם (כי אין שמירה על אדם), וי"א שחייב, ולמעשה נראה שבאופן זה לא מוציאים ממון.

ד - ויעוי' בכמ"ג בסי' צ"ב שבי"ז ס"ק ב' דכתב דאף הולך יחף ברגליו אפשר דהוא בכלל המקומות הגלויים. ומבואר דמ"ש בסי' ד' בא"א, לא פסיקא ליה.

ה - ויעויין עוד במקור חיים (לגרי"ח הכהן תלמיד הגרי"ח וויטאל זצ"ל - סי' ד' ס"ק י"ח) שכתב דכל הדברים הללו שאמרו חז"ל שצריכים נטילה, ואין כולם מטעם אחד, כי יש בהם דברים שהם צריכים נטילה מפני רוח הטומאה ששורה על הידיים באותה שעה, כגון הקס מן המיטה, היוצא מבית הכסא ומבית המרחץ, והנוטל צפרניו. אמנם החולץ מנגעיו והנוגע ברגליו גם החופף את ראשו, אין זה מפני רוח רעה אלא משום נקיות. אבל המהלך בין המתים ומי שנגע במת הוא משום טומאה ושאר הדברים כנ"ל. ע"כ. והובאו דבריו במחזיק ברכה (סי' ד' ס"ק ו') ובא"ר (סי' ק"ו). [ואפשר שלזה רמז הגר"א (סי' ק"ח) שכתב - ויש שם ג' חלוקות. דר"ל דאיכא משום טומאה חמורה, ואיכא משום טומאה קלה, ואיכא משום נקיות].

ובאצרות החיים (המאיר לארץ ס"ק ע"ה) ביאר דאית ביה נפק"מ לדינא, דבחולץ מנגעיו ונוגע ברגליו וחופף בראשו דאינו משום ר"ר רק משום נקיות, א"צ למהר ליטול ידיו תיכף, משא"כ מאינד דמשום רוח רעה. והביא דבריו לדינא במשנ"ב (סי' ק"ב מ"א).

ולדבריהם פשיטא טפי למימר דאם היו רגליו נקיות א"צ נטילה.

העולה לדינא. א. הנוגע במקומות המכוסים שבגופו צריך ליטול ידיו אם רוצה להתפלל, ללמוד או לברך. או אם הוא באמצע סעודה. ב. נחלקו האחרונים אם נגע במקומות המכוסים שבגופו בשעה שגופו נקי (כגון אחר רחיצה), אם צריך ליטול ידיו משום דלא פלוג רבנן, או דכיון שהיה גופו נקי א"צ ליטול ידיו. ג. אם נוגע ברגליו, י"א דחמיר טפי ואפי' היו רגליו נקיות (כגון אחר רחיצה) צריך ליטול ידיו. ויש מקילים אף ברגליו.

נכתב ע"י
 הרה"ג שמעון פלולי שליט"א
 מו"ץ הקהילה ההרדית מעלה אדומים

פניני הלכה
עניני שבת קודש
תפילת שחרית (ו)

טעם אמירת 'נשמת' - 'ואחר שירת ויושע מוסיפין 'נשמת', מפני הנשמה יתירה שיש לאדם בשבת, וגם שיש בו מענין יציאת מצרים שהוא מעין שירה לכך סמכו אחריה". (בבוש סי' רפא)

גודל השבח של 'נשמת' - "מרום מראשון הוא לכס, לכיון בהתחלת 'נשמת' לקבל עליו תוספת הנפש של יום השבת, וגמר קיבולה של תוספת זו יכיון בברכות דיוצר. האר"י ז"ל. הנה גדול שבח זה יתבונן האדם על מקומו בוחר הקדוש שהוא מונה במספר כל התבות של השבח זה... כנגד מספר השמות הקדושים והנוראים של עולמות העליונים הקדושים. ותקנו לנו עם קדוש לשבח שבח הגדול הזה... דוקא בשבת קדש ולא בימות החול, לפי עליית העולמות עתה ביום הקדוש הזה". (סוד ושורש העבודה ת, ח)

השמחה באמירת נשמת - "ובודאי ראוי להלחיב לב האדם כאש אוכלת לדבר התבות בכח גדול ועצום, ולהכניס שמחה לאיש במענה פיו בדברים האלה, שמחה עצומה מאד באלקותו ית"ש ויתעלה... אחי ורעי, זרע קדש, אהובי נפשי, בודאי השמחה שראוי להיות לאדם מעם קדוש הישראלי בעת שאומר השבח הגדול הזה, יותר מכל השמחות ותענוגים שבעולם. וביחוד בתבות "ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושע וכו' אין לנו מלך אלא אתה" ישמח שמחה עצומה על שיש לו מלך גדול כזה, ושזכה להיות תחת מלכותו... וילך בשמחה עצומה זו בכל השבח הגדול הזה עד סופו". (יסושו"ה שם)

נערך על ידי מו"ח"ם "עבודת שבת קודש"

ב"כ

איני דר אלא במקום תורה

מגביה

להגדיל ולחזק

בולל הוראה

רמות ב' ירושלים

להאיר את שכוונתנו בלימוד התורה הקדושה!

נא עזרו לנו להמשיך

התרומות מוכרות להחזר מס לפי סעי' 46

ניתן לתרום דרך עמדת נדרים פלוס יש להקיש קופות נוספות -רמות ביתנו - בולל הוראה

נדרים
כח תרומת הנה

נדר הלשפון 3605-846-054